

مشخصات مدیران ارشد سرمایه‌گذار خارجی ارائه می‌نمودند. شرکت سپرده‌گذاری مرکزی با بررسی مدارک بالا و تخصیص کد سهام‌داری مراتب را به سازمان بورس و شرکت کارگزاری اعلام می‌نمود. کد سهام‌داری برای خرید اوراق بهادار استفاده می‌شد و جهت فروش اوراق، سرمایه‌گذار خارجی مستقیم از طریق کارگزاری درخواست فعال نمودن کد سهام‌داری برای فروش را به سازمان ارائه می‌کرد.

بعد از تصویب آیین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی در بورس و بازار خارج از بورس و نسخ آیین‌نامه قبلی، ترتیبات مزبور در آن در خصوص تقسیم سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری مستقیم و غیر آن، لغو گردید و به همین دلیل هیئت مدیره سازمان بورس در تاریخ ۱۳۸۹/۹/۱۳ ضوابط اعطای مجوز معامله اوراق بهادار به سرمایه‌گذار خارجی را تصویب نمود که بر اساس آن، متقاضی حقیقی یا حقوقی حسب مورد باید مدارک شناسایی، اساسنامه و مدرک نشان‌دهنده مشخصات و حدود اختیارات صاحبان امضای مجاز را از طریق شرکت کارگزاری به سازمان ارائه می‌کرد.

شورای عالی بورس و اوراق بهادار در تاریخ ۱۳۹۰/۷/۱۳ دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس تدوین نمود. بر اساس ماده ۲ این آیین‌نامه متقاضی سرمایه‌گذاری خارجی باید تقاضانامه خویش را مطابق فرم‌های سازمان، فرم‌های دریافت کد معاملاتی و همچنین اصل و تصویر شناسنامه یا گذرنامه و کارت ملی برای ایرانیان با سرمایه با منشأ خارجی و اصل و تصویر گذرنامه برای اشخاص خارجی (در صورتی که متقاضی شخص حقیقی باشد) و اصل و تصویر اساسنامه یا مدارک مشابه، مدرک تأسیس و مدرک نشان‌دهنده مشخصات و حدود و اختیارات صاحبان امضای مجاز شخص حقوقی (در صورتی که متقاضی شخص حقوقی باشد)، به سازمان ارائه نماید.

ماده ۲ این دستورالعمل ارائه مدارک توسط متقاضی را به سازمان پیش‌بینی نموده است؛ اما بر اساس تبصره ۳ ماده ۲ سازمان می‌تواند وظایف و اختیارات خود را برای دریافت مدارک و تطبیق

تصویر آن‌ها با اصل مدارک به نهادهای مالی، شرکت‌های سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه و جوجه تفویض نماید؛ اما این تفویض باعث نمی‌شود که این اشخاص تحت نظارت، به حال خود رها گردند و در هر حال سازمان موظف است که بر عملکرد آنان و نحوه انجام وظایف تفویض شده در خصوص تعامل با سرمایه‌گذار خارجی نظارت نماید. سازمان پس از دریافت مدارک مورد نیاز آن‌ها را بررسی نموده و در صورت مقتضی مبادرت به اعطای مجوز می‌نماید. بعد از صدور مجوز، جهت اعمال نظارت بر سرمایه‌گذار خارجی از حیث رعایت سقف مجاز سرمایه‌گذاری و رعایت حدنصاب‌های قانونی، بورس‌ها، بازارهای خارج از بورس و شرکت‌های سپرده‌گذاری مرکزی موظف هستند سامانه معاملاتی و سپرده‌گذاری اوراق بهادار خود را به‌گونه‌ای تنظیم نمایند.

بعد از احراز صحت گواهی، سازمان باید میزان انتقال سرمایه شخص ایرانی دارای مجوز معامله به داخل ایران را مطابق گواهی بانک به‌عنوان سرمایه دارای منشأ خارجی ثبت و تأیید نماید. بر اساس ماده ۸ این دستورالعمل، تملک و معامله سایر اوراق بهادار صادره توسط ناشران ایرانی - به غیر از سهام پذیرفته‌شده در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس که سرمایه‌گذاری در آن‌ها تابع آیین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی است - از قبیل اوراق مشارکت، اوراق صکوک، گواهی سپرده بانکی و واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌ها توسط اشخاص خارجی پس از دریافت مجوز

۹۹ سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه، به‌عنوان یکی از فعالیت‌هایی است که در این بازار امکان‌پذیر است، از این‌رو این فعالیت باید همسو با قانون مادر بازار سرمایه با دید تازه‌تری نگرینسته شود. هرچند تصویب دو آیین‌نامه در این خصوص یعنی آیین‌نامه اجرایی بند «ج» ماده ۱۵ قانون برنامه چهارم توسعه و آیین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی در بورس و بازارهای خارج از بورس پنجره وسیعی را برای سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه گشود. ۶۶

معامله، بدون محدودیت و مجاز و تابع مقرراتی دانسته که برای اشخاص ایرانی لازم‌الاجرا است، بعد از اخذ مجوز، قانون‌گذار وظایفی را برای سرمایه‌گذار خارجی تعیین نموده است:

- ارائه اطلاعات، اسناد و مدارک لازم به سازمان بورس یا بازار خارج از بورس یا مراجعی که سازمان تعیین می‌کند (ماده ۹ دستورالعمل اجرایی سرمایه‌گذاری خارجی)؛
- ارائه اسناد، مدارک یا اطلاعات معاملات اوراق بهادار ناشران ایرانی و ناشران خارجی که مجوز انتشار خود را از سازمان دریافت کرده یا نزد سازمان به ثبت رسیده باشند (تبصره ۳ ماده ۹).

۶- نتیجه‌گیری

با جمع‌بندی تمامی موارد پیش‌گفته در این نوشتار می‌توان گفت، با وجود قانون تأسیس بورس مصوب ۱۳۴۵ و عملکرد چهل‌ساله بازار سرمایه کشور بر اساس آن، قانون‌گذار با درک نیازهای رو به رشد بخش اقتصاد کشور، قصد ایجاد بازاری متشکل و نظام‌مند بر اساس ضرورت‌های جدید اقتصادی کشور را در این برهه زمانی نموده که با تصویب قانون بازار اوراق بهادار در سال ۱۳۸۴ گام‌های نوینی در این مسیر برداشته شده است. سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه، به‌عنوان یکی از فعالیت‌هایی است که در این بازار امکان‌پذیر است، از این‌رو این فعالیت باید همسو با قانون مادر بازار سرمایه با دید تازه‌تری نگرینسته شود. هرچند تصویب دو آیین‌نامه در این خصوص یعنی آیین‌نامه اجرایی بند «ج» ماده ۱۵ قانون برنامه چهارم توسعه و آیین‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی در بورس و بازارهای خارج از بورس پنجره وسیعی را برای سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه - عدم جامعیت و شمول همه‌جانبه آن‌ها نسبت به این بازار، از بزرگ‌ترین نواقصی است که به چشم می‌خورد، بنابراین در بخش بورس کالایی کشور به دلیل عدم تصریح این بازار بورسی در مقررات مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه - با فرض اعطای مجوز شورای عالی بورس، به بورس کالا جهت سرمایه‌گذاری خارجی - قانون تشویق و حمایت وارد این چرخه می‌شود.